

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

18 юли 2007 година *

По дело C-367/05

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 35 ЕС от Hof van Cassatie (Белгия) с акт от 6 септември 2005 г., постъпил в Съда на 29 септември 2005 г., в рамките на наказателното производство срещу

Norma Kraaijenbrink,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: г-н С. W. А. Timmermans, председател на състав, г-н J. Клуčka, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н J. Makarczyk и г-н L. Bay Larsen (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,
секретар: г-жа M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 4 юли 2006 г.,

* Език на производството: нидерландски.

като има предвид становищата, представени:

- за г-жа Kraaijenbrink, от адв. M. De Boel, advocaat,

- за Кралство Нидерландия, от г-жа H. G. Sevenster, в качеството на представител,

- за Чешката република, от г-н T. Vošek, в качеството на представител,

- за Република Гърция, от г-н M. Apressos, както и г-жа S. Trekli и г-жа M. Tassoroulou, в качеството на представители,

- за Кралство Испания, от г-н M. Muñoz Pérez, в качеството на представител,

- за Република Австрия, от г-жа C. Pesendorfer, в качеството на представител,

- за Република Полша, от г-н J. Pietras, в качеството на представител,

- за Комисията на Европейските общности, от г-н W. Bogensberger и г-н R. Troosters, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 5 декември 2006 г.,

ПОСТАНОВИ НАСТОЯЩОТО

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 54 във връзка с член 71 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници (ОВ L 239, 2000 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 183, наричана по-нататък „КПСШ“), подписана в Шенген (Люксембург) на 19 юни 1990 г.
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, образувано в Белгия срещу г-жа Kraaijenbrink за това, че е сключвала сделки за изпиране на пари, получени от трафик на упойващи вещества.

Правна уредба

Общностно право

- 3 Според член 1 от Протокола за включването на достиженията на правото от Шенген в рамките на Европейския съюз, приложен с Договора от Амстердам към Договора за Европейски съюз и Договора за създаване на Европейската общност (наричан по-нататък „Протокола“), тринадесет държави-членки на

Европейския съюз, сред които Кралство Белгия и Кралство Нидерландия, имат право да установяват помежду си в правните и институционални рамки на Съюза, както и на Договорите за ЕС и ЕО, засилено сътрудничество в областта, попадаща в приложното поле на достиженията на правото от Шенген, така както то е определено в приложението към този протокол.

- 4 Споразумението между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници, подписано в Шенген на 14 юни 1985 г. (ОВ L 239, 2000 г., стр. 13; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 177), както и КПСШ, са част от така определените достижения на правото от Шенген.
- 5 Според член 2, параграф 1, първа алинея от Протокола от датата на влизане в сила на Договора от Амстердам — 1 май 1999 г., достиженията на правото от Шенген се прилагат непосредствено спрямо тринадесетте държави-членки, посочени в член 1 от този протокол.
- 6 В приложение на член 2, параграф 1, втора алинея, второ изречение от Протокола на 20 май 1999 г. Съветът на Европейския съюз приема Решение 1999/436/ЕО за установяване съгласно съответните разпоредби на Договора за създаване на Европейската общност и Договора за Европейския съюз на правното основание за всяка от разпоредбите или решенията, които съставляват достиженията на правото от Шенген (ОВ L 176, стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 107). От член 2 от това решение във връзка с приложение А към него следва, че Съветът е определил, от една страна, членове 34 ЕС и 31 ЕС, и от друга страна, членове 34 ЕС, 30 ЕС и 31 ЕС, които са част от дял VI от Договора за Европейския съюз, озаглавен „Разпоредби относно полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси“, като правно основание съответно на членове 54—58 и член 71 от КПСШ.

- 7 Съгласно член 54 от КПСШ, който се намира в озаглавената „Прилагане на принципа *ne bis in idem*“ глава 3 от дял III от КПСШ, самият той озаглавен „Полиция и сигурност“:

„Лице, което е осъдено в една договаряща страна, не може да бъде преследвано за същите деяния в друга договаряща страна, при условие че когато лицето е осъдено, санкцията е изпълнена или е в процес на изпълнение, или не може да се изпълни по силата на законите в договарящата страна, в която е произнесена.“

- 8 Включеният в същата глава член 58 от КПСШ гласи:

„Предходните разпоредби не са пречка за прилагането на по-обхватни национални разпоредби относно действието на принципа *ne bis in idem* по отношение на чуждестранни съдебни решения.“

- 9 Член 71 от КПСШ, който се намира в глава 6 от същия дял III, озаглавена „Наркотични вещества“, гласи:

„1. Договарящите страни се задължават, по отношение на пряката или непряката продажба на наркотични [другаде в текста: „упойващи“] и психотропни вещества от всякакъв вид, включително канабис, както и притежанието на такива вещества с цел продажба или износ, в съответствие със съществуващите конвенции на Организацията на обединените нации [...] да предприемат всички необходими мерки за предотвратяване и наказване на незаконния трафик на наркотични и психотропни вещества.

2. Договарящите страни се задължават да предотвратяват и наказание [да се чете: „наказват“] чрез административни или наказателни производства нелегалния износ на наркотични и психотропни вещества, включително канабис, [да се чете: „нелегалния износ на наркотични и психотропни вещества, включително канабис, както и продажбата, доставката и предоставянето на споменатите вещества“] [...].

[...]

5. По отношение на борбата срещу незаконната употреба на наркотични и психотропни вещества от всякакъв вид, включително канабис, договарящите страни правят всичко възможно за предотвратяване и борба с отрицателния ефект от тази незаконна употреба. [...]"

- 10 От информацията относно датата на влизане в сила на Договора от Амстердам, публикувана в *Официален вестник на Европейските общности* от 1 май 1999 г. (ОВ L 114, стр. 56), става ясно че Кралство Белгия е направило декларация по член 35, параграф 2 ЕС, с която приема, че Съдът е компетентен да се произнася при условията, предвидени в член 35, параграф 3, буква б) ЕС.

Международно право

- 11 Член 36 от Единната конвенция по упойващите вещества, подписана в Ню Йорк на 30 март 1961 година в рамките на Организацията на Обединените нации (наричана по-нататък „Единната конвенция“), гласи следното:

„1. а) Като спазва своите конституционни разпоредби, всяка страна приема необходимите мерки с оглед култивирането и производството, фаб-

рикацията, извличането, приготвянето, държането, предлагането, предлагането с цел продажба, разпределението, закупуването, продажбата, доставката под каквато и да е форма, посредничеството, изпращането, транзитното изпращане, превозът, вносът и износът на упойващи вещества в противоречие с разпоредбите на тази конвенция и всяко друго действие, което по мнение на тази страна би било в противоречие с разпоредбите на тази конвенция, да се считат като наказуеми нарушения, когато са извършени умишлено, и с оглед тежките нарушения да подлежат на съответстващо наказание, в частност затвор или друго наказание лишаване от свобода;

[...]

2. Като се отчитат конституционните разпоредби, правната система и националното законодателство на всяка страна:

- a) i) всяко от нарушенията, изброени в т. 1, се разглежда като отделно нарушение, когато те са извършени в различни страни;

- ii) умишленото участие в някое от посочените нарушения, сдружаването или включването в престъпен заговор с цел извършване на такова нарушение или опитите за извършването му, както и умишлено извършените подготвителни действия и финансови операции във връзка с посочените в този член нарушения, представляват наказуеми нарушения, както е предвидено в т. 1;

[...]“.

Национално право

12 Член 65 от белгийския наказателен кодекс гласи:

„Когато едно и също деяние осъществява съставите на няколко престъпления или когато един и същи съд по едно и също време разглежда различни престъпления, които представляват последователен и продължаващ израз на един и същи престъпен умисъл, се налага единствено най-тежкото наказание.

Ако съдът, който разглежда делото по същество, установи, че престъпления, за които преди това е постановена окончателна присъда, и разглежданите от него деяния, които ако се предположи, че бъдат установени, са извършени преди споменатата присъда и взети заедно с деянията, за които тя е постановена, представляват последователен и продължаващ израз на един и същи престъпен умисъл, при определяне на наказанието съдът взема предвид вече наложените наказания. Ако счете, че те са достатъчно и справедливо наказание за всички престъпления, съдът се произнася по виновността и препраща в своето решение към вече наложените наказания. Общият размер на наказанията, наложени по този член, не може да надвишава максималния размер на най-тежкото наказание.“

Спор по главното производство и преюдициални въпроси

13 С присъда от 11 декември 1998 г. г-жа Kraaijenbrink, нидерландска гражданка, е осъдена условно от Arrondissementsrechtbank te Middelburg (Нидерландия) на шест месеца лишаване от свобода за укривателство на парични суми, получени от трафик на упойващи вещества, заради деяния, които тя е извършила многократно в Нидерландия през периода между октомври 1994 г. и май 1995 г. в нарушение на член 416 от нидерландския наказателен кодекс (Wetboek van Strafrecht).

- 14 С присъда от 20 април 2001 г. *rechtbank van eerste aanleg te Gent* осъжда г-жа Краајенбринк на две години лишаване от свобода за различни престъпления по член 505 от белгийския наказателен кодекс заради сключени в Белгия между ноември 1994 г. и февруари 1996 г. сделки за обмяна на парични средства, получени от извършен в Нидерландия трафик на упойващи вещества. Тази присъда е потвърдена с решение от 15 март 2005 г. на *hof van beroep te Gent, correctionele kamer*.
- 15 Като се позовават на член 71 от КПСШ и на член 36, параграф 2, буква а), подточки i) и ii) от Единната конвенция, тези две юрисдикции приемат, че г-жа Краајенбринк не може да се позове на член 54 от КПСШ. Всъщност те считат, че извършените в Нидерландия престъпления, състоящи се в укривателство на парични суми, получени от трафик на упойващи вещества, и сключените в Белгия сделки за изпиране на парите, получени от този трафик, трябва да се разглеждат в последната посочена държава като различни деяния, независимо от единството на умисъла между престъплението укривателство, извършено в Нидерландия, и престъплението пране на пари, извършено в Белгия.
- 16 Тогава г-жа Краајенбринк подава касационна жалба, в която се позовава поспециално на нарушение на прогласения в член 54 от КПСШ принцип *ne bis in idem*.
- 17 Най-напред *Hof van Cassatie* отбелязва, че противно на твърденията на г-жа Краајенбринк, за да се приеме, че е налице „единство на умисъла“ между противоправните действия, извършени в Нидерландия, и извършеното в Белгия престъпление пране на пари, не трябва непременно да се установи, че паричните суми, които са предмет на сделки по пране на пари в Белгия, са получените от трафика на упойващи вещества суми, за укривателството на които г-жа Краајенбринк вече е била осъдена в Нидерландия.

18 От друга страна, от решението на hof van beroep te Gent от 15 март 2005 г., срещу което е подадена касационната жалба, е видно, че в двете договарящи държави става въпрос за различни деяния, които обаче представляват последователен и продължаващ израз на един и същи престъпен умисъл, така че ако всички са били извършени в Белгия, са щели да се считат за един-единствен юридически факт, който е щял да се разглежда в съответствие с член 65 от белгийския наказателен кодекс.

19 Ето защо Hof van Cassatie счита, че се поставя въпросът дали понятието „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПШС трябва да се тълкува в смисъл, че в него се включват различни деяния, състоящи се, от една страна, в държане в една договаряща държава на парични суми, получени от трафик на упойващи вещества, и от друга страна, в пласиране на парични суми от същия източник в обменни бюра, намиращи се в друга договаряща държава.

20 При тези условия Hof van Cassatie решава да спре производството по делото и да отправи до Съда следните въпроси:

„1) Трябва ли член 54 от [КПСШ], разглеждан във връзка с член 71 от същата конвенция, да се тълкува в смисъл, че и наказуемите деяния, извършени в Нидерландия и състоящи се в придобиване, държане или прехвърляне на парични суми в чуждестранна валута, получени от търговия с упойващи продукти (деяния, за които в Нидерландия е образувано наказателно производство и е постановена присъда за укривателство, извършено в нарушение на член 416 от Наказателния кодекс), които са различни от наказуемите деяния, състоящи се в пласиране в намиращи се в Белгия обменни бюра на парични суми, придобити в Нидерландия от търговия с упойващи продукти (деяния, за които в Белгия е образувано наказателно производство за укривателство и други сделки с вещи, получени чрез престъпление, съгласно член 505 от Наказателния кодекс), трябва да се считат за „същите деяния“ по смисъла на горепосочения член 54, ако съдът установи, че те са свързани от единство на умисъла и поради това от правна гледна точка представляват едно и също деяние?

2) При утвърдителен отговор на първия въпрос:

Трябва ли използваният в член 54 от [КПСШ] израз „не може да бъде преследвано за същите деяния“ да се тълкува в смисъл, че ако изразът „същите деяния“ обхваща и различни деяния, които са свързани от единство на умисъла и поради това представляват едно и също деяние, това налага всяко лице, обвинено за пране на пари в Белгия, да не може повече да бъде преследвано от момента, в който е било осъдено в Нидерландия за други деяния, които са извършени със същия умисъл, независимо от всички други извършени през същия период деяния, но са станали известни или за тях е било образувано наказателно производство в Белгия едва след датата на постановяване на чуждестранната присъда, ако тя вече не подлежи на обжалване, или пък трябва да се тълкува в смисъл, че в подобен случай съдът, който разглежда делото по същество, може допълнително да постанови присъда за тези други деяния, с която се отчитат вече наложените наказания, като общият размер на наложените наказания не може да надвишава максималния размер на най-тежкото наказание, освен ако счита, че тези други наказания представляват справедлива санкция за всички извършени престъпления?“

Относно компетентността на Съда

21 От точка 10 от настоящото решение следва, че в дадения случай Съдът е компетентен на основание член 35 ЕС да тълкува КПСШ.

22 В това отношение е важно да се уточни, че член 54 от КПСШ се прилага *ratione temporis* към наказателно производство като главното. Всъщност макар да е вярно, че към момента на постановяване в Нидерландия на първата присъда срещу г-жа Kraaijenbrink КПСШ все още не е била в сила в тази държава, тя за сметка на това е била в сила в двете засегнати държави при извършване на

преценката на условията за прилагане на принципа *ne bis in idem* от съда, сезиран с второто производство, във връзка с което е направено настоящото преюдициално препращане (вж. в този смисъл Решение от 9 март 2006 г. по дело *Van Esbroeck*, C-436/04, Recueil, стр. I-2333, точка 24).

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 23 Най-напред следва да се уточни, че е ирелевантно посоченото в първия преюдициален въпрос обстоятелство, че правната квалификация на деянията, за които е постановена присъда в първата договаряща държава, е различна от правната квалификация на деянията, за които е образувано наказателно производство във втората договаряща държава, тъй като различната правна квалификация на едни и същи деяния в две различни договарящи държави не може да бъде пречка за прилагането на член 54 от КПСШ (вж. Решение по дело *Van Esbroeck*, посочено по-горе, точка 31).
- 24 Впрочем нищо от съдържанието на член 71 от КПСШ, който също се споменава в първия въпрос, няма за цел да ограничи приложното поле на член 54 от КПСШ (вж. Решение по дело *Van Esbroeck*, посочено по-горе, точка 40). От това следва, че направеното в посочения член 71 позоваване на съществуващите конвенции на Организацията на обединените нации не може да се разбира като пречка за прилагането на прогласения в член 54 принцип *ne bis in idem* (вж. Решение по дело *Van Esbroeck*, посочено по-горе, точка 41).
- 25 При тези условия се налага изводът, че с първия си въпрос препращащата юрисдикция цели по същество да се установи дали понятието „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ трябва да се разбира в смисъл, че обхваща

различни деяния, които се състоят по-специално, от една страна, в държане в една договаряща държава на парични суми, получени от трафик на упойващи вещества, и от друга страна, в пласиране в намиращи се в друга договаряща страна обменни бюра на парични суми със същия произход, когато националният съд, сезиран с второто наказателно производство, установи, че споменатите деяния са свързани от един и същи престъпен умисъл.

- 26 За да се отговори на този въпрос, следва да се напомни, че Съдът вече е приел, че единственият критерий, който е релевантен за прилагането на член 54 от КПСШ, е този за идентичност на фактите, съставляващи признаците от обективна страна, схващани като наличие на съвкупност от неразделно свързани помежду си конкретни обстоятелства (вж. Решение по дело Van Esbroeck, посочено по-горе, точка 36, Решение от 28 септември 2006 г. по дело Gasparini и др., C-467/04, Recueil, стр. I-9199, точка 54 и Решение по дело Van Straaten, C-150/05, Recueil, стр. I-9327, точка 48).
- 27 За да установят дали съществува такава съвкупност от конкретни обстоятелства, компетентните национални съдилища трябва да определят дали по двете производства фактите, съставляващи признаците от обективна страна, представляват съвкупност от факти, неразделно свързани помежду си във времето, пространството, както и по отношение на своя предмет (вж. в този смисъл горепосочените Решение по дело Van Esbroeck, точка 38, Решение по дело Gasparini и др., точка 56, както и Решение по дело Van Straaten, точка 52).
- 28 От това следва, че отправна точка при преценката на понятието „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ е общото разглеждане на конкретните противоправни действия, за които са образувани наказателните производства пред юрисдикциите на двете договарящи държави. Така член 54 от КПСШ може да бъде приложен едва след като сезираният с второто наказателно производство съд установи, че фактите, съставляващи признаците от обективна страна, са едно неделимо цяло, поради това че са свързани във времето и пространството и поради своя предмет.

- 29 Напротив, ако фактите, съставляващи признаците от обективна страна, не представляват такава съвкупност, обстоятелството, че сезираният с второто наказателно производство съд установява, че предполагаемият извършител на тези деяния е действал със същия престъпен умисъл, само по себе си не е достатъчно, за да е сигурно, че е налице съвкупност от конкретни, неразделно свързани помежду си обстоятелства, обхваната от понятието за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ.
- 30 Както подчертава по-конкретно Комисията на Европейските общности, субективната връзка между деянията, за които са образувани наказателни производства в две договарящи държави, не води непременно до наличие на обективна връзка между разглежданите факти, съставляващи признаците от обективна страна, които следователно могат да се различават от гледна точка на времето и пространството, както и по своето естество.
- 31 Когато по-специално става въпрос за случай, като този в главното производство, при който не е ясно установено, че в основата на противоправните действия в двете засегнати договарящи държави стоят изцяло или отчасти едни и същи финансови печалби, получени от трафика на упойващи вещества, се налага изводът, че такъв случай по принцип може да бъде отнесен към понятието „същите деяния“ по смисъла на член 54 на КПСШ само ако може да се установи обективна връзка между паричните суми в двете производства.
- 32 В това отношение компетентните национални съдилища следва да преценят дали степента на идентичност и на свързаност между всички фактически обстоятелства, за които са образувани споменатите наказателни производства срещу едно и също лице в двете засегнати договарящи държави, е такава, че е възможно да се установи, че става въпрос за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ.
- 33 Освен това в настоящото дело е важно да се уточни, че от член 58 от КПСШ следва, че договарящите държави имат правото да прилагат по-обхватни национални разпоредби относно действието на принципа *ne bis in idem* по отношение на чуждестранни съдебни актове.

- 34 Въпреки това член 58 от КПСШ в никакъв случай не позволява на договаряща държава в нарушение на задълженията си, произтичащи от член 71 от КПСШ във връзка с член 36 от Единната конвенция, да се въздържа от постановяване на присъда за престъпление, свързано с упойващи вещества, поради единственото съображение, че обвиняемият вече е бил осъден в друга договаряща държава за други престъпления, извършени със същия престъпен умисъл.
- 35 Напротив, споменатите разпоредби допускат националното право да предвиди, че при определяне на наказанието сезираните с второто производство компетентни съдилища отчитат санкциите, които евентуално вече са били наложени в първото производство.
- 36 С оглед на тези съображения на първия въпрос следователно трябва да се отговори, че член 54 от КПСШ трябва да се тълкува в смисъл, че:

- критерият, релевантен за целите на прилагането на посочения член, е този за идентичност на фактите, съставляващи признаците от обективна страна, схващани като наличие на съвкупност от неразделно свързани помежду си факти, независимо от тяхната правна квалификация или от защитения правен интерес,

- различни деяния, които се състоят по-специално, от една страна, в държане в една договаряща държава на парични суми, получени от трафик на упойващи вещества, и от друга страна, в пласиране в намиращи се в друга договаряща държава обменни бюра на парични суми със същия произход, не трябва да се считат за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ единствено поради факта, че компетентният национален съд е установил, че споменатите деяния са свързани от един и същи престъпен умисъл,

- споменатият национален съд следва да прецени дали степента на идентичност и на свързаност между всички подлежащи на сравнение фактически обстоятелства е такава, че с оглед на горепосочения релевантен критерий е възможно да се приеме, че става въпрос за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ.

По втория въпрос

- 37 Вторият въпрос е поставен само в случай че с отговора на първия въпрос бъде потвърдено, че общият престъпен умисъл сам по себе си е достатъчно условие, което ако е изпълнено, също позволява различни деяния да се считат за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от КПСШ.
- 38 Тъй като с отговора си на първия въпрос Съдът не дава такова потвърждение, следва, че не е необходимо да се отговаря на втория въпрос.

По съдебните разноски

- 39 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 54 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи граници, подписана на 19 юни 1990 г. в Шенген (Люксембург), трябва да се тълкува в смисъл, че:

- **критерият, релевантен за целите на прилагането на посочения член, е този за идентичност на фактите, съставляващи признаците от обективна страна, схващани като наличие на съвкупност от неразделно свързани помежду си факти, независимо от тяхната правна квалификация или от защитения правен интерес,**

- **различни деяния, които се състоят по-специално, от една страна, в държане в една договаряща държава на парични суми, получени от трафик на упойващи вещества, и от друга страна, в пласиране в намиращи се в друга договаряща държава обменни бюра на парични суми със същия произход, не трябва да се считат за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген единствено поради факта че компетентният национален съд е установил, че споменатите деяния са свързани от един и същи престъпен умисъл,**

- **споменатият национален съд следва да прецени дали степента на идентичност и на свързаност между всички подлежащи на сравнение фактически обстоятелства е такава, че с оглед на горепосочения релевантен критерий е възможно да се приеме, че става въпрос за „същите деяния“ по смисъла на член 54 от Конвенцията за прилагане на споразумението от Шенген.**

Подписи